ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 27ης Νοεμβρίου 1991 *

Στην υπόθεση C-199/90,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunale civile di Roma προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Italtrade SpA

και

Azienda di Stato per gli interventi nel mercato agricolo (AIMA),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 8 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2373/83 της Επιτροπής, της 22ας Αυγούστου 1983, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της απόσταξης που προβλέπεται στο άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) 337/79 για την αμπελουργική περίοδο 1983/1984 (ΕΕ L 232, σ. 5), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3501/83 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1983 (ΕΕ L 350, σ. 5),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. A. Schockweiler, πρόεδρο τμήματος, P. J. G. Kapteyn, G. F. Mancini, K. N. Κακούρη και M. Díez de Velasco, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Italtrade SpA, εκπροσωπούμενη από τους Fausto Capelli, δικηγόρο Μιλάνου, και Andrea Giardina, δικηγόρο Ρώμης,

— η Κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Oscar Fiumara, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Eugenio de March και Patrick Hetsch, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Italtrade SpA, της Ιταλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της 20ής Ιουνίου 1991,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 29ης Μαρτίου 1990, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Ιουνίου του ίδιου έτους, το Tribinale civile di Roma υπέβαλε, βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος του άρθρου 8 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2373/83 της Επιτροπής, της 22ας Αυγούστου 1983, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της απόσταξης που προβλέπεται στο άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) 337/79 για την αμπελουργική περίοδο 1983/1984 (ΕΕ L 232, σ. 5), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3501/83 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1983 (ΕΕ L 350, σ. 5).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Italtrade SpA και του Azienda di Stato per gli interventi nel mercato agricolo (στο εξής: AIMA), ιταλικού οργανισμού παρεμβάσεως στον οποίο έχει ανατεθεί η εφαρμογή της κοινής αγροτικής πολιτικής, σχετικά με την παρακράτηση των ασφαλειών που είχαν συσταθεί στο πλαίσιο της προληπτικής αποστάξεως του οίνου.

3 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2179/83 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1983, για τη θέσπιση γενικών κανόνων σχετικά με την απόσταξη των οίνων και των υποπροϊόντων της οινοποίησης (ΕΕ L 212 σ. 1), ορίζει στο άρθρο 9, παράγραφος 1, ότι καταβάλλεται στον οινοπνευματοποιό ή στον παραγωγό που πραγματοποιεί απόσταξη προκαταβολή επί της ενισχύσεως υπό τον όρον ότι έχει συστήσει ασφάλεια. Κατά την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, η ασφάλεια ελευθερώνεται μόνον αν, εντός των προθεσμιών που θα καθοριστούν, προσκομίζεται η απόδειξη ότι πραγματοποιήθηκε η απόσταξη και η απόδειξη πληρωμής, εντός των καθοριζομένων προθεσμιών, της τιμής αγοράς στον παραγωγό.

4 Ο προαναφερόμενος κανονισμός 2373/83 όριζε στο άρθρο 8, παράγραφος 2, ότι, για την ελευθέρωση της ασφάλειας, η απόδειξη αποστάξεως του οίνου και της πληρωμής της τιμής αγοράς εντός των προβλεπομένων προθεσμιών έπρεπε να προσκομιστεί το αργότερο την 31η Οκτωβρίου 1984. Αν η προθεσμία αυτή δεν είχε τηρηθεί, αλλά η απόδειξη είχε προσκομιστεί πριν από την 1η Φεβρουαρίου 1985, το προς αποδέσμευση ποσό οριζόταν σε 80 % της ασφάλειας, ενώ το υπόλοιπο ποσό κατέπιπτε.

5 Με τον προαναφερθέντα κανονισμό 3501/83, οι ημερομηνίες της 31ης Δεκεμβρίου 1984 και της 1ης Οκτωβρίου 1985 αντικαταστάθηκαν με εκείνες τις 31ης Οκτωβρίου 1984 και της 1ης Φεβρουαρίου 1985.

6 Επειδή η Italtrade προσκόμισε την απόδειξη της καταβολής της τιμής αγοράς στον παραγωγό λίγο χρόνο μετά την 1η Απριλίου 1985, ο AIMA παρακράτησε τις ασφάλειες που είχαν συσταθεί ενόψει των προκαταβολών που είχαν ζητηθεί και χορηγηθεί.

7 Το Tribunale civile di Roma, ενώπιον του οποίου προσβλήθηκε η απόφαση αυτή του AIMA, ανέστειλε τη διαδικασία μέχρις ότου το Δικαστήριο αποφανθεί προδικαστικώς επί των εξής ερωτημάτων:

« 1) Η προθεσμία που ορίζεται με το άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2373/83 της Επιτροπής, όπως παρατάθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3501/83, πρέπει ή όχι να ερμηνευθεί ως δεσμευτική προθεσμία της οποίας η μη τήρηση συνεπάγεται όχι κύρωση αλλά την έκπτωση του δικαιούχου από το δικαίωμα να απαιτήσει την προβλεπόμενη ενίσχυση για την απόσταξη του οίνου;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1, πρέπει οι προαναφερθείσες διατάξεις να θεωρηθούν ως ανίσχυρες καθόσον η προβλεπόμενη κύρωση (απώλεια της ενισχύσεως) παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας είτε διότι είναι υπερβολική σε σχέση με τη διαπραττόμενη παράβαση (καθαρώς τυπικής φύσεως) είτε διότι τιμωρεί με την ίδια αυστηρότητα παραβάσεις διαφορετικής σοβαρότητας (ουσιαστικές παραβάσεις συναφείς με τις δραστηριότητες αποστάξεως και απλές καθυστερήσεις στην προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων ως προς την εκτέλεση των δραστηριοτήτων αυτών);

3) Σε περίπτωση που η δυσαναλογία αυτή θεωρηθεί ως υφιστάμενη, πρέπει ωστόσο να αποκλειστεί η ακυρότητα λόγω του ότι οι υπό εξέταση διατάξεις προβλέπουν διαβάθμιση των κυρώσεων (αντιστοίχως απώλεια του 20 % ή ολόκληρης της ενισχύσεως) ανάλογα με τη διάρκεια της καθυστερήσεως (υπέρβαση της προθεσμίας της 31ης Δεκεμβρίου 1984 ή εκείνης της 31ης Μαρτίου 1985); »

8 Στην έκθεση ακροατηρίου αναπτύσσονται διεξοδικώς τα περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνον καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

9 Ενόψει της Διατάξεως περί παραπομπής και της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, η οποία αφορά τη νομιμότητα της παρακρατήσεως των συστα-

θεισών ασφαλειών, με τα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να ληφθεί ότι το Tribunale civile di Roma ζητεί, κατ' ουσίαν, να πληροφορηθεί:

— αν η κατάπτωση της ασφάλειας που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού 2373/83 συνιστά κύρωση και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως,

— αν η προσβαλλόμενη διάταξη συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, αν ληφθεί υπόψη η διάρκεια της υπερβάσεως της προθεσμίας για την προσκόμιση των αποδείξεων και η διαβάθμιση των κυρώσεων που προβλέπει το προαναφερθέν άρθρο 8, παράγραφος 2, σε συνάρτηση με τη σπουδαιότητα της υπερβάσεως αυτής.

10 Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, η κατάπτωση της ασφάλειας της οποίας ο προορισμός είναι να εξασφαλίζει ορισμένη υποχρέωση, κατάπτωση που επέρχεται όταν ο επιχειρηματίας δεν προσκομίσει εντός της τασσομένης προθεσμίας τις κατά τους κανονισμούς απαιτούμενες αποδείξεις ότι η πράξη, την οποία δεσμεύθηκε να πραγματοποιήσει, όντως πραγματοποιήθηκε, πρέπει να θεωρηθεί ως κύρωση (βλ., ειδικότερα, τις αποφάσεις της 18ης Νοεμβρίου 1987, 137/85, Maizena, Συλλογή 1987, σ. 4587· της 12ης Ιουλίου 1990, C-155/89, Philipp Brothers, Συλλογή 1990, σ. I-3265).

11 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα, όπως αυτό αναδιατυπώθηκε, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 8 του προαναφερθέντος κανονισμού 2373/83, και παρατάθηκαν με τον προαναφερθέντα κανονισμό 3501/83, συνιστούν δεσμευτικές προθεσμίες των οποίων η μη τήρηση συνεπάγεται αυτοδικαίως, ως κύρωση, την πλήρη ή μερική — ανάλογα με την περίπτωση — κατάπτωση της ασφάλειας.

12 Για να δοθεί απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, όπως αυτό αναδιατυπώθηκε, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια διάταξη του κοινοτικού δικαίου συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, πρέπει να εξεταστεί αν τα μέσα που προβλέπει για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού βρίσκονται

σε αντιστοιχία προς τη σπουδαιότητα του σκοπού αυτού καθώς και αν είναι αναγκαία για την επίτευξή του (βλ. τις τελευταίες αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1990, Philipp Brothers, που παρατέθηκε ήδη, και της 27ης Ιουνίου 1990, C-118/89, Lingenfelser, Συλλογή 1990, σ. I-2637).

13 Όσον αφορά την κανονιστική ρύθμιση που αποτελεί αντικείμενο της προδικαστικής παραπομπής, ο στόχος του καθορισμού μιας δεσμευτικής προθεσμίας για την κατάθεση της αποδείξεως ότι πραγματοποιήθηκε η απόσταξη και ότι καταβλήθηκε η τιμή στον παραγωγό διακηρύσσεται στην εικοστή αιτιολογική σκέψη του προαναφερθέντος κανονισμού 2179/83, κατά την οποία, «για να εξασφαλιστεί η ομοιόμορφη λειτουργία του καθεστώτος στα κράτη μέλη, πρέπει να προβλεφθεί ότι η υποβολή της αιτήσεως καθώς και η καταβολή της ενίσχυσης που οφείλεται στους οινοπνευματοποιούς πραγματοποιούνται σε προθεσμίες που θα καθοριστούν». Επομένως, ο καθορισμός δεσμευτικών προθεσμιών με το άρθρο 8, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού 2373/83 αποβλέπει στο να διασφαλίζεται η χρηστή διοικητική διαχείριση του συστήματος των προκαταβολών και η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ των επιχειρηματιών. Πρόκειται, ειδικότερα, για την αποφυγή του ενδεχομένου να προσπορίζεται ο επιχειρηματίας αδικαιολόγητο οικονομικό όφελος λαμβάνοντας προκαταβολή την οποία δεν θα μπορεί να δικαιολογήσει ή την οποία θα δικαιολογήσει εντός υπερβολικά μακρών προθεσμιών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση της 12ης Ιουλίου 1990, Philipp Brothers).

14 Για να εκτιμηθεί αν το σύστημα της καταπτώσεως της ασφάλειας που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού 2373/83 βρίσκεται σε αντιστοιχία προς τη σπουδαιότητα του κατ' αυτόν τον τρόπο περιγραφέντος σκοπού και αν είναι αναγκαίο για την επίτευξή του, επιβάλλεται να παρατηρηθεί ότι η θεσπιζόμενη κύρωση δεν είναι κατ' αποκοπή αλλά είναι συνάρτηση της διάρκειας της καθυστερήσεως, η δε ολική κατάπτωση της ασφάλειας επέρχεται μόνον αν ο οινοπνευματοποιός δεν προσκομίσει τις γραπτές αποδείξεις εντός σημαντικής προθεσμίας μετά τη λήξη της πρώτης προθεσμίας που επέσυρε ως κύρωση τη μερική απώλεια της ασφάλειας.

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού 3273/83 θεσπίζει σύστημα κυρώσεων προσαρμοσμένο στον επιδιωκόμενο σκοπό και αναγκαίο για την επίτευξή του και ότι, επομένως, η διάταξη αυτή συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, της οποίας η σημασία έχει υπομνηστεί, άλλωστε, στην εικοστή αιτιολογική σκέψη του προαναφερθέντος κανονισμού 2179/83.

16 Επομένως, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέταση του δευτέρου και τρίτου ερωτήματος, σε συνδυασμό μεταξύ τους, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του άρθρο 8, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού 2373/83.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που υπέβαλε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία ως προς τους διαδίκους της κυρίας δίκης έχει τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Tribunale civile di Roma, με Διάταξη της 29ης Μαρτίου 1990, αποφαίνεται:

1) Οι προθεσμίες που προβλέπονται στο άρθρο 8 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2373/83 της Επιτροπής, της 22ας Αυγούστου 1983, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της απόσταξης που προβλέπεται στο άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΟΚ) 337/79 για την αμπελουργική περίοδο 1983/1984, και παρατάθηκαν με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3501/83 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1983, συνιστούν δεσμευτικές προθεσμίες των οποίων η μη τήρηση συνεπάγεται αυτοδικαίως, ως κύρωση, την πλήρη ή μερική — ανάλογα με την περίπτωση — κατάπτωση της ασφάλειας.

2) Από την εξέταση του δευτέρου και τρίτου ερωτήματος, σε συνδυασμό μεταξύ τους, δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του άρθρου 8, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού 2373/83.

Schockweiler Kapteyn

Mancini Κακούρης Díez de Velasco

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Νοεμβρίου 1991.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

F. A. Schockweiler